

Protokol nahrávky*

Pamětník: PhDr. Adolf Scherl, CSc.

Natočeno: 8. 12., 16. 12. a 21. 12. 2015 v Praze

Natočil a zpracoval: Vilém Faltýnek

* Protokol nepředkládá ověřená fakta. Reprodukují informace v té podobě, jak je uvádí narátor, a to včetně jeho hodnocení. Případné vnější faktické korekce nebo zpřesnění jsou odlišeny hranatými závorkami.

1. NAHRÁVKA	
00:00:00	Představení pamětníka. Rodové vazby na dům/byt v Šafaříkově ulici, v němž dodnes s manželkou žije. Rodiče: otec JUDr. Adolf Scherl, pracoval v Průmyslové bance [Česká průmyslová banka], uznávaný odborník na devizové hospodářství. - Maminka pocházela z rodu Náprstků, byla vnučkou Ferdinanda Náprstka. Babička Božena (provdaná Šentručková) projevovala zájem o literaturu a umění. Pamětník v dětství inklinoval k přírodopisu, byl „výzkumná nátura“. Pak se ale přeorientoval na hudbu.
00:08:22	Maminka krátce pracovala v blíže neurčeném administrativním zaměstnání, jinak byla doma, měla zálibu v hudbě a operním zpěvu, pamětníka to ovlivnilo. Tatínek vystudoval práva a narukoval do 1. světové války, bojoval v Haliči a v Itálii.
00:15:04	Vzpomínky na dětství: léto v Černošicích, kde chodil do jiné školy. Později trávili léta v Řevnicích. Babička Šentručková pořádala u sebe doma [Šafaříkova] kulturní večírky. Rodina lyžařila. Velkou a pozdě naplněnou touhou pamětníka byl tenis. Chodilo se i do divadla. - Obecná škola, pak reálné gymnázium. Tady měl za spolužáka budoucího režiséra Jana Grossmana. J. G. byl sečtělý, měl své zájmy, uznával Jiřího Ortena. Školní divadlo, A. S. v něm neuspěl.
00:29:30	Doba po Mnichovu, okupace. Židovská spolužačka, o prázdninách zmizela. Návštěvy divadel. Nebyl vyhraněný, třeba inscenace E. F. Buriana viděl až po válce. Chodil na Vinohrady, inscenace Jana Porta, Národní divadlo. - Pamětník byl aktivní muzikant, brzy hrál na klavír, ale v 15 letech toho nechal, cítil, že to nebude umět rozvíjet. - Kulturní večírky po vzoru uměleckých salonů u babičky. Na svoji dobu to byl už trochu staromódní zvyk, tehdejší mládež to nelákalo. Rodiče navzdory kulturní výchově zajímala hlavně turistika a sport.
00:40:38	Kdy se zájem přesunul od přírodovědy a sportu ke kultuře? Sport zůstal. Hudební kroužek Flauti con corde. - Po dokončení školy v letech války hrozilo totální nasazení. Otec zajistil práci v pražské firmě, na kterou měli rodiče přátelské vazby: Goetzel a Schmidt [?], firma na obráběcí nástroje, pravděpodobně si ho vyžádali na pracovním úřadu. Pracoval tam i po skončení války, ale jen krátce, do zahájení studia na VŠ. - Jak prožíval dny osvobození. Spojil se s Národním výborem studentským, který ho využíval jako zpravodaje z okrajových ohrožených míst Prahy. Dění v centru mu tím pádem uniklo. Ve firmě Goetzel a Schmidt [?] byla dobrá parta, pracoval jako kontrolor účtů.
00:54:08	O studiu na VŠ měl jasno hned, jen nevěděl obor. Zapsal si estetiku a hudební vědu. Na estetice pod vedením Mukařovského se chystal divadelní seminář. Na začátku školy museli připravit učebny, prostory. Setkání s Janem Mukařovským. Přednášel taky Jindřich Honzl a ten pozval A.S. ke spolupráci do časopisu Otázky divadla a filmu, tam A. S. poprvé publikoval. Honzl byl chladný, těžko se mu člověk přiblížil. - Osazení divadelního semináře: stal se členem, bylo to privilegium, s ním Kopecký,

	Krejča a někteří vrstevníci. Kamarád Filipec, filosof, díky němu chodil i na filosofii. Podnětnost vysokoškolského prostředí – velká, protože před únorem 1948.
01:06:35	Stal se tajemníkem fakulty u děkana [Vladimíra] Skaličky. Aféra s pamfletem na V. Nezvala, A.S. se nelíbilo, že na něj tak nebezpečně útočili. Vstoupil do KSČ, rok nebo dva před únorem, inklinoval k levici, jako celá skupina kolem Grossmana. Byl strukturalista, marxisté považovali strukturalismus za úpadkový. Díky tomu, že byl ve sporu o „pamflet“ naladěný pro Nezvala, nezdikreditoval se a dostal místo na fakultě. Bylo známo, že je žák Mukařovského, který byl v partaji. Stalo se to na začátku studia... <i>(přerušené vyprávění)</i>
2. NAHRÁVKA	
01:16:07	<i>(vyprávění na videozáznam)</i> O stěhování fakulty není důležité vyprávět. V té době byla podstatná volba oboru, vybral muzikologii a estetiku (teatrologii). Estetiku vedl Jan Mukařovský, strukturalistická metoda a metodologická přísnost pamětníkovi zaimponovala, ovlivňuje ho po celý život. Veltruský po únoru 1948 odešel z fakulty. Mukařovský pozval k výuce Jindřicha Honzla, díky Honzlovi mohl A.S. poprvé publikovat. Dostal se do divadelního semináře. Spolužáci v semináři: Otomar Krejča, Jan Kopecký aj., byli starší. - Zajímala pamětníka spíš estetika nebo hudební věda? Na začátku hudební věda, brzy víc estetika, potažmo divadlo. Hudbu nezanedbával, pedagog Hutter. Únor 1948 způsobil zásadní změnu ve studijním vývoji, A. S. se po Veltruském stal asistentem estetického semináře. Později dostal funkci tajemníka fakulty. Po roce práce na děkanátu se proti němu spikla skupina mladých levičáků, byl obviněn z pravicové úchyvky a diktátorství. Složil funkci a byl vyloučen z KSČ. Uvolnily se mu ruce, napsal disertaci J. K. Tyl - dramatik. Narukoval na vojnu, do Bratislavy k hypomobilnímu dělostřelectvu. <i>(konec videozáznamu)</i>
01:31:31	Funkce na katedře a na fakultě. Prací u děkana si rozzlobil Mukařovského. Ve 3. ročníku. - Poúnorové prověřkové komise, případ přítelkyně Jaromíra Paclta Brožovské, která byla „vzdálena“, ač nadaná muzikoložka. Mezi stranou a ministerstvem byl v případě vyloučení A. S. nesoulad, strana si to prosadila. Netýkalo se prověrek, jeho případ byl součástí vylučování fakultních tajemníků. Zastával zásady jednoho funkcionáře a doplatil na to – mladí byli pro tvrdé vylučování, on chtěl dát starým profesorům šanci.
01:42:08	Spolupráce s děkanem Skaličkou. Odborník, ale v řízení fakulty příliš liberální a nedůsledný. - Po jeho vyloučení a odchodu na vojnu se atmosféra na fakultě opět změnila a stranickému řízení byli naopak podrobeni jeho kritici. - Vojna, získal zkušenost, potkal se s „normálními“ lidmi, do té doby jen fakultní a straničtí kolegové. Tělesně se vzchopil. První rok tahali kanony šestispřežím, pak se motorizovali. Možnost otevřeného střetu? Na vojně účinkoval v kapele. Z KSČ byl vyloučený, ale důstojnictvo na vojně s tím nedělalo potíže, pro ně byl „dobrý kádr“. Do strany vstoupil po únoru 1948, asi 1949.
01:54:24	Aféra s pamfletem, atmosféra na fakultě. Štoll svolal celofakultní schůzi k „ohavnému“ pamfletu. Na škole politické organizace. Následkem jeho zapojení do únorových událostí se s ním rozkmotřila rodina, zúčastnil se záboru sociálně-demokratického sekretariátu. Zážitek z Václavského náměstí 25. 2. 1948. Důvod vstupu do KSČ, vliv divadelníka Vladimíra Procházky. Otec měl pevné politické názory, zcela opačné než on, otec později po masovém náboru vstoupil do KSČ, ale po dvou letech byl vyloučen.
02:03:05	Další životní události po návratu z vojny: problém uživit se. Dostal od rodičů sumu

	<p>do začátku a hledal zaměstnání. Nenašel, žil z honorářů, psal pro různá periodika. Šlo to dobře, vydělal si dokonce na dovolenou v Jugoslávii s manželkou. Perzekuce nebyla smrtelná, kvůli škraloupu nedostal zaměstnání, ale žít se mohl ve „svobodném povolání“. V redakci Divadla externím redaktorem, asi rok v Hostu do domu. Doktorát složil z vojny. V roce 1959 se stal odborným pracovníkem se stálým platem v Ústavu pro českou literaturu, který v té době vedl Mukařovský. - Měnová reforma, hrálo to roli v celé situaci po návratu z vojny. - Kontakt s Hostem do domu byl telefonický a poštovní. V Praze zkoušel Mladou frontu a časopisy, které tiskly delší texty: Divadlo. Měl zázemí v rodině, byt. - Manželku poznal později, během vojny měl vztah se studentkou z Opavy. - Recenzované inscenace vybíraly redakce. Situace v divadle se lámala, přechodový repertoár. Byl mu blízký E. F. Burian a operní repertoár, ale ten nedostával k psaní. Chodil na bývalá avantgardní divadla. Navštěvoval Honzlovy inscenace v ND. Reakce na Burianovu poválečnou stylovou proměnu. - Během vojny se jako voják účastnil tryzny za K. Gottwalda. -</p>
02:24:24	<p>Časopisecké články a studie. Kritiky. V roce 1955 psal do Hosta do domu kritiku Půlnočního větru, byla to radost psát. - Mukařovský ve svém ústavu založil Kabinet pro studium českého divadla, A. S. tam zůstal až do roku 1991. Kolegové – F. Černý, V. Procházka, L. Klosová, L. Říhová. Později přišel B. Srba. Rozhodli se vytvořit Dějiny českého divadla. Jako první úkol dostal Buriana. Podílel se ale i na prvním svazku o nejstarším divadle. Z velké míry šlo o původní výzkum, mnoho bylo nezpracováno. Psal do prvního dílu zpěvoherní části. Taky tam byl Milan Obst. Poslední díl nejvíce zestárl, byl poznamenán omezeními. Pravidelné schůzky redakce, vedení F. Černého. Kabinet se různě stěhoval, byt Z. Nejedlého, Kampa... Jak probíhala spolupráce. Příklad s retušováním nepohodlného umělce (P. Kohouta) z jedné fotky. Po Mukařovském vedl ústav Vodička. Dějiny se nakonec nedokončily, dva operní svazky zůstaly v rukopise, připravoval je Paclt. Kritické výtky Ivana Vojtěcha k operním dílům. Po smrti Paclta nebyl člověk, který by to dotáhl. Možnost dnes oba svazky dokončit.</p>
02:49:29	<p>Prameny a fondy, s nimiž pracoval. Spolupráce se zahraničními univerzitami, cesty do zahraničí. Barbel Rudin. Černý ani strana a vláda nechtěly o německých souvislostech českého divadla příliš slyšet. Spolupráce s Boženou Brodskou.</p>
03:03:43	<p>Vztahy mezi Divadelním ústavem a Kabinetem pro studium českého divadla, sloučení obou organizací – resp. oddělení Kabinetu z UČL (1991). A.S. nesl tuto změnu nelibě, byl to rána pro divadelní vědu. Například tam zůstala knihovna, nedokončily se Dějiny, atd.. - Rodinné poměry, jedna dcera, jedna vnučka, dcera je ekonomka. Manželka začínala jako úřednice, pak pracovala jako herečka, kritička, rozhlasová redaktorka atd. V rozhlasu se věnovala divadelní kritice. Měla vliv na jeho přemýšlení o divadle. Původně byl trochu „suchar“, předpojatý. Ona byla svobodnější v předpokladech. Spolupracovali na knížce o Kleistovi nebo například na rozhlasových cyklech o současném divadle. Pedagogická činnost – mnoho let jako asistent na FF UK, krátce i na DAMU. Důležité poznat studenty, mladou generaci, co je zajímavá.</p>
03:17:31	<p>Má pocit uspokojení ze své práce? Dělal mnoho různorodých věcí a není si jist, jestli je to dobře. Zahraniční kolegové to mívají jinak. - Vlastnosti potřebné u divadelního teoretika: jemu chybí zájem o scénografii, málo se na ni orientuje, je to nedostatek. Taky vynechával 2. polovinu 19. století. Proč potřebuje mít historik kontakt se současným divadlem. - Doplněk: Národní výbor studentský.</p>
<p>3. NAHRÁVKA</p>	

03:23:53	<i>(natáčení videa)</i> Jak probíhala práce na Dějinách českého divadla. Práce začala už před jeho příchodem. Vzniklo torzo, dva poslední svazky zůstaly nedokončeny. Je to škoda, nedalo by to mnoho práce je dokončit. Kam by dnes měly sahat dějiny činohry, do konce tisíciletí? Jaký odstup historik potřebuje, výhody a nevýhody krátkého odstupu. <i>(konec natáčení videa)</i>
03:35:17	Doplňěk k minulému natáčení: účast na Encyklopedii českého divadla. Oborová specializace A. S. Slovník je heuristicky mnohem bohatší než syntetické dějiny, kde se musí vybírat to nejpodstatnější. Oba projekty se výborně doplňují, ale je škoda, že to končí v roce 1900. Světové výkony českého divadla jako E. F. B nebo W+V ještě zpracovány nejsou. Také scénograf Josef Svoboda.
03:46:53	Doplňěk ke vzpomínce na dny Pražského povstání. Kontaktní osoba pro předávání informací byl jistý Maryška. Co bylo předmětem pamětníkových hlášení. Násilnosti ani bojové střety osobně nezažil. - Divadelní zážitky z válečného období: Divadélko pro 99, silné zážitky to nebyly. Větrník, jeho publikum. Byl středoškolák, na fakultě se ocitl mezi staršími. Výpisky z vysokoškolských studií má hojně zachované v osobním archivu.
04:01:02	Jakou měl průpravu k budoucí kritické a recenzní činnosti. Divadelní seminář, kritický ne. Vzory a autority v kritickém oboru. - Jak bylo po válce vnímáno meziválečné avantgardní divadlo. Někteří podléhali zbytečné sebekritice, to zkomplikovalo přijímání avantgardy. Pamětník avantgardu vždy hájil. Po válce byly i jiné progresivní směry, mladé skupiny. Nadávky na avantgardu začaly až později. Očekával, že tento směr bude pokračovat, ale později pochopil, že je to omyl. - Filosof Kolman byl na fakultu dosazen.
04:15:57	Flauti con corde, domácí záležitost v období normalizace. Mrtvá doba vědeckého výzkumu. „Jedinou čestnou aktivitou v té době byla hra na flétnu.“ Soubor barokní hudby. Loutna, zobcové flétny, hoboje, cembalo. Vystupovali pouze na vernisážích. Členové souboru: Scherl, Klabík aj. Přestalo to, když mohli zase začít pracovat. Proč to nebylo možné. U kardinálních otázek se do věci vkládalo vedení ústavu, Hrzalová... Ladislav Štoll. Předmět zájmu pamětníka: nejen barokní divadlo, ale i avantgarda, levicové umění – tam narážel. Opatrnost při zpracovávání ožehavých témat, znal možnosti předem. Nutnost vyhýbat se určité terminologii. Referát o vlivu sovětské vědy na českou teatrologii.
04:27:06	Možnosti kontaktu se zahraničím. Publikoval v zahraničí. Poprvé o Burianovi, užil si od redakce. Nešlo se věnovat věcem, kde se Burian střetl se sovětským hlediskem. Když Burian v Německu hostoval, neuspěl. Pamětník navštívil SSSR. Burian se ostře ozval proti pronásledování Mejercholda, za to měl zákaz výstavy v Moskvě. Pak se bál následků. Kdo schvaloval knihu psanou pro německé vydání. Východní Němci byli opatrní, škrtali pamětníkovi v jeho práci.
04:36:14	KONEC